

Ігор Зіновійович Бопко,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської
філології та методики викладання іноземних мов
Мукачівського державного університету

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНІКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті розглядаються питання щодо впровадження новітніх технологій у процес підготовки майбутніх учителів іноземної мови. Охарактеризовано поняття «інновація». Подано визначення «педагогічні інновації» та «педагогічні технології». Подана класифікація інноваційних педагогічних технологій: структурно-логічні; інтеграційні; тренінгові; інформаційно-комп'ютерні, особистісно-орієнтовані технології.

***Ключові слова:** майбутні вчителі іноземної мови, педагогічні технології, види технологій, інновації, особливості.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні в системі освіти відбувається ряд перетворень, спрямованих на формування творчої особистості педагога, готового до вдосконалення педагогічної діяльності, використання нових педагогічних технологій. Основним змістом діяльності вищого навчального закладу поступово стає комплексне вдосконалення професійної майстерності педагогів через опанування інноваційними видами діяльності.

Інноваційна педагогічна діяльність пов'язана з відмовою від відомих штампів, стереотипів у навчанні, вихованні та розвитку особистості учня, створює нові нормативи особистісно-творчої, індивідуально спрямованої діяльності педагога, розробляє педагогічні технології, що реалізуються в цій діяльності. Особливо важливим це стає сьогодні, коли важливим пріоритетом державної політики на ринку праці є оптимізація професійної підготовки населення з акцентуванням не на оцінці процесу навчання, а на результаті, не на тривалості навчання, а на його якості [8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Процес реалізації освітньої інновації в кожному елементі має свої особливості. Так, дослідники О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, В. Загвязинський, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс намагаються співвіднести поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. Вивчення, систематизацію, аналіз та їх використання, теоретико-методологічні аспекти, сутність, структура і критерії їх оцінки викладено в роботах К. Ангеловски, Л. Буркової, Н. Буги, В. Кременя, Л. Штефан, Г. Сазоненко. Проблемам організаційно-методичного забезпечення інноваційних процесів в освіті присвячено дослідження М. Аузіної, І. Галиці, Б. Гречаника, І. Дичківської, Н. Буги, Д. Алфімова.

Окремі напрямки та елементи інновацій простежуються у досвіді таких педагогів, як В. Шаталов, М. Гузик, Б. Дегтярьов, М. Палтишев, О. Захарченко, де інноваційна діяльність учителя передбачає оновлення педагогічного процесу, впровадження нововведень у традиційну систему навчання, виявлення вчителем педагогічної творчості, яскравої індивідуальності, інноваційного стилю діяльності. Та, незважаючи на значну кількість досліджень з проблем педагогічних та освітніх інновацій, питання ролі інноваційних технологій у формуванні педагогічної техніки майбутніх вчителів, та вчителів іноземних мов зокрема, не вичерпали своєї актуальності та потребують подальшого вивчення.

Метою статті є дослідження питання щодо впровадження новітніх технологій у процес підготовки майбутніх учителів іноземної мови.

Виклад основного результату дослідження. Перш ніж розглядати докладніше вплив застосування інноваційних педагогічних технологій на педагогічну майстерність вчителів, уточнимо ключові поняття «педагогічна інновація», «інноваційна педагогічна технологія».

Дослідники по різному трактують поняття «педагогічна інновація». Серед таких визначень ми можемо виокремити такі:

– це процеси оновлення, вдосконалення теорії та практики освіти, що оптимізують досягнення її мети;

– це результат творчого пошуку оригінальних нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем;

– це нові форми організації праці й управління, нові види технологій [7].

Педагогічну технологію розглядають як строго обґрунтовану систему педагогічних засобів, форм і методів, їх етапність, націленість на вирішення конкретних навчально-виховних завдань [2] або певний порядок, логічність і послідовність відповідно до поставленої мети, як певною мірою алгоритмізації спільної діяльності викладача та учнів у процесі навчання, узгодженість їхніх дій та відносин [5].

Використовуючи вказані визначення «педагогічних інновацій» та «педагогічних технологій», у своїх дослідженнях ми трактуємо інноваційні педагогічні технології як такі педагогічні технології, що спрямовані на задоволення актуальної потреби системи освіти, спираються на використання нових знань, базуються на мотивації суб'єктів педагогічної діяльності, мають на меті виведення закладу освіти на більш високий, конкурентноспроможний рівень.

Відомі на даний час і такі, що найбільш часто використовуються на практиці, інноваційні педагогічні технології можна класифікувати наступним чином [9]:

структурно-логічні технології – поетапна організація системи навчання, що забезпечує логічну послідовність постановки і розв'язання дидактичних задач на основі відбору їх змісту, форм, методів і засобів навчання на кожному етапі з урахуванням поетапної діагностики результатів;

інтеграційні технології – дидактичні системи, що забезпечують інтеграцію міжпредметних знань і вмінь, різноманітних видів діяльності на рівні інтегрованих курсів, навчальних тем, уроків, навчальних днів;

ігрові технології – дидактичні системи використання різноманітних ігор, під час виконання яких формуються уміння розв'язувати завдання на основі

компромісного вибору (театралізовані, ділові та ролеві ігри, імітаційні вправи, індивідуальний тренінг; розв'язання практичних ситуацій і задач, комп'ютерні програми тощо);

тренінгові технології – система діяльності для відпрацювання певних алгоритмів розв'язання типових практичних завдань, за допомогою комп'ютера (психологічні тренінги інтелектуального розвитку, спілкування, розв'язання управлінських завдань);

інформаційно-комп'ютерні технології – технології, що реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу людина-машина за допомогою різноманітних навчальних програм (тренінгових, контролюючих, інформаційних тощо);

діалогові технології: сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня: учень-учитель, учень-автор, учитель-автор тощо. Діалогові форми вважаються найбільш поширеними серед інших сучасних технологій.

Особливістю інноваційних педагогічних технологій є те, що на практиці вони можуть активно і результативно поєднуватися.

Інноваційні педагогічні технології взаємопов'язані з професійною майстерністю педагога, під якою розуміють сукупність засобів, необхідних для виконання дії, що розвиває педагога; уміння використовувати прийоми і засоби управління своїми вчинками і діями впродовж діяльності.

Педагогічна майстерність викладача має бути спрямована на реалізацію одного з найважливіших принципів організації навчання – принципу оптимізації, що потребує усвідомленого вибору такого варіанта навчального процесу, який за даних умов забезпечить максимально можливу ефективність розв'язання завдань освіти і розвитку студентів за раціональних затрат часу і зусиль викладачів.

Професійна майстерність сучасного викладача має розвиватися не через забезпечення його великою кількістю готових рецептурних посібників і широке використання ним готових поурочних розробок, а, передусім, за допомогою

фундаментальних знань з базового предмета, високої загальної культури і ґрунтовної дидактичної компетентності [6].

Головним критерієм майстерності педагогічних працівників має бути кінцевий результат, тобто приріст у професійних знаннях, уміннях і навичках майбутніх робітників, у моральній готовності до вирішення нестандартних завдань, що висуваються сучасними умовами ринкових відносин.

Процес формування у майбутніх вчителів елементів педагогічної майстерності полягає в цілеспрямованій взаємодії, спільного для педагога і студента процесу творчої діяльності в адекватних спеціально організованих умовах із застосуванням необхідних інноваційних форм, методів і засобів організації занять [4]. Форми і методи організації заняття використовуються в комплексі і залежать від завдань конкретного етапу формування.

Цікавим, на нашу думку, є особистісно-креативний підхід І. Кукуленко-Лук'янець [3], який забезпечує значно вищу результативність навчально-пізнавальної діяльності студентів на основі актуалізації особистісного потенціалу. Власне, під ним автор розуміє певну сукупність концептуальних і методичних засобів розвитку і реалізації творчого потенціалу особистості з метою нейтралізації психологічних проблем суб'єкта, розблокування його креативного потенціалу, покращення успішності його професійної підготовки .

Формування та розвиток необхідних професійних педагогічних вмінь відбувається під час застосування різноманітних освітніх технологій, основу яких складають інноваційні:

у навчальному процесі: проведення тренінгових занять; використання рольових та ігрових методик, проблемних ситуацій при проведенні практичних та лабораторних занять; розробка та захист проектів; впровадження інтерактивних методів навчання з використанням інформаційних технологій; розробка програмних засобів навчального та наукового призначення, електронних підручників, посібників та методичних матеріалів; залучення студентів до виготовлення та створення дидактичного арсеналу засобів, технологій, проектів на основі концепції колективних творчих справ тощо;

у період проходження педагогічної практики: вивчення передового педагогічного досвіду наставників; розробка кількох варіантів планів-конспектів проведення нестандартних уроків з наступним їх колективним обговоренням;

у позааудиторній роботі: участь у спільних міжнародних проектах, науково-теоретичних і науково-практичних конференціях, олімпіадах і конкурсах на кращу наукову роботу; підготовка публікацій за наслідками проведених досліджень та інше [1].

Все це формує ставлення майбутнього вчителя до навчального предмета і педагогічного процесу як до засобу самореалізації, що створює сприятливе підґрунтя для професійного саморозвитку студентів, розвитку креативності, мовленнєвої культури, комунікативних прийомів, здатності передбачати реакцію партнерів, виробленню та розширенню стратегії педагогічної поведінки, активізації особистої позиції студентів.

Таким чином, інноваційна освітня діяльність – складний процес, що потребує умілого, гнучкого, конструктивного застосування. Реальне, не декларативне впровадження інноваційних педагогічних технологій суттєво змінює освітній процес, що дозволяє вирішувати проблеми розвивального, особистісно-орієнтованого навчання, диференціації, гуманізації, формування індивідуальної освітньої перспективи. При цьому спостерігається зростання педагогічної майстерності та фахової компетентності студентів-майбутніх вчителів, відслідковується формування сучасного стилю мислення з його характерними ознаками (креативністю, системністю, гнучкістю, динамізмом, перспективністю, об'єктивністю, концептуальністю) на рівні особистості фахівця.

Використання інноваційних технологій сприятиме підвищенню якості навчального процесу за таких умов: відповідний морально-психологічний клімат; постійне вдосконалення матеріально-технічної бази і дидактичного забезпечення навчального процесу; багаторівневість і гнучкість у питаннях конструювання змісту, форм, методів і засобів навчання з урахуванням

специфіки навчального закладу, професійних потреб та індивідуальних запитів педагогічних працівників; випереджальний характер навчання; посилення практичної спрямованості навчання. Реалізація цих умов сприятиме зростанню педагогічної майстерності педагогічних працівників.

Список використаної літератури

1. Гречаник, Б. В. Інноваційний потенціал вітчизняних ВНЗ: особливості та проблеми його формування / Богдан Васильович Гречаник // Інвестиції: практика та досвід. – К., 2010. – №11. – С. 24–27.
2. Даниленко, Л. І. Теорія і практика інноваційної діяльності в загальній середній школі / Лідія Іванівна Даниленко // Управління освітою. – 2001. – №3. – С.18–24.
3. Кукуленко-Лук'янець, І. В. Особистісно-креативний підхід у навчанні іноземної мови: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. / Інна Володимирівна Кукуленко-Лук'янець. – Черкаси: Видавець Ю. А. Чабаненко, 2004. – 210 с.
4. Нісімчук, А. С. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. / А. С. Нісімчук, О. С.Падалка, О. Т.Шпак. – К.: Просвіта, 2000. – 368 с.
5. Островецька, Н. М. Ефективність управління загальноосвітньою школою: соціально-педагогічний аспект / Н. М. Островецька, Л. І. Даниленко. – К. : Школяр, 1996. – 302 с.
6. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: монографія [С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик та ін.]. – К.: ВПОЛ, 2001. – 504 с.
7. Перспективні освітні технології: науково-методичний посібник [за ред. Г. С. Сазоненко]. – К., 2000. – 560 с.
8. Проблеми формування змісту освіти в умовах ступеневої підготовки фахівців: Матеріали Всеукраїнського семінару (4-5 лютого 2003 р.) [відп. ред. Л. Д. Кришемінська]. – К. : Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2003. – 84 с.
9. Химинець, В. В. Інноваційна освітня діяльність / Василь Васильович Химинець. – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2007. – 364 с.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Романишина Л. М.

Стаття надійшла до редакції 6.04.2015

Бопко И. З. Роль инновационных технологий в формировании педагогической техники будущих учителей иностранных языков

В статье рассматриваются вопросы о внедрении новейших технологий в процесс подготовки будущих учителей иностранного языка. Охарактеризованы понятие «инновация». Дано определение "педагогические инновации" и "педагогические технологии". Представленная классификация инновационных педагогических технологий: структурно-логических; интеграционных; тренинговых; информационно-компьютерных, личностно-ориентированных.

Ключевые слова: *будущие учителя иностранного языка, педагогические технологии, виды технологий, инновации, особенности.*

Вопко I. Z. The role of innovative technologies in the formation of educational technology of the future foreign language teachers

The article is devoted to the implementation of the latest technologies in the process of future foreign language teachers training. The term “innovation” has been characterized. The notion “pedagogical innovation” is interpreted differently by scientists. The following interpretations are singled out among them: updating processes, improvement of the theory and practice of education, optimizing the achievement of its objectives; search result of original creative innovative solutions of various educational problems; new forms of work organization and management, new types of technologies.

Educational technology is considered as a strictly reasonable system of pedagogical means, forms and methods, as well as their phasing and aiming to address specific educational objectives or certain order, logic and sequence according to the purpose, and, to some extent, as algorithms of teachers and students’ mutual activity in the learning process, the concordance of their actions and relationships.

The definition of "pedagogical innovations" and "educational technologies" has been suggested. They are interpreted as follows: innovative educational technologies - are educational technologies designed to meet the actual needs of the education system, resting on the use of new knowledge, based on motivation of the subjects of educational activities and aimed at raising the educational institution to a higher competitive level.

The following classification of innovative pedagogical technologies has been suggested: structural and logic technologies – gradual organization of the educational system; integration technologies - a teaching system that provide integration of interdisciplinary knowledge and skills, various activities at the level of integrated courses; training techniques - a system for testing of certain algorithms and activities for solving typical practical problems with the help of a computer; information and computer technologies - are technologies implemented and fulfilled in didactic computer training systems through dialogue.

Keywords: *future foreign language teachers, pedagogical technologies, types of technologies, innovations, peculiarities.*